

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.สำเนียง เลื่อมใส
ผศ. ดร.สว่างบุญ วงศ์ฟ้าเลื่อน
ป.ธ.๙ (นาคหลวง), พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
ศศ.ม. (ภาษาสันสกฤต), Ph.D. (Sanskrit)
ป.ธ.๕, พธ.บ. (บริหารการศึกษา),
พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), ปร.ด. (ปรัชญาและศาสนา)

ผู้ตรวจ

รศ. ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ดร.มนตรี ชีวธรรมพิพัฒน์
นายสุเวส อันตริวรกุล
ป.ธ.๙, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ),
พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
ป.ธ.๗, พธ.บ. (ปรัชญา), อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา), พธ.ด. (ปรัชญา)
ป.ธ.๔, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), M.A. (วรรณคดีพระพุทธศาสนา),
M.A. (ภาษาศาสตร์)

บรรณาธิการ

นางสาวสุชาดา วราห์พันธ์
กศ.บ. (สังคมศึกษา), ค.ม. (พื้นฐานการศึกษา)

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :
บธ/๑๐๕ หมู่ ๑ ซ.พระแม่กาวันย์ ด.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐ ๒๕๘๔ ๕๘๘๕, ๐ ๒๕๘๔ ๕๘๘๓, ๐ ๒๕๖๑ ๔๕๘๐-๒
โทรสาร ๐ ๒๕๖๑ ๕๕๘๓, ๐ ๒๕๘๒ ๒๓๑๓

ฝ่ายวิชาการ :
๘๘/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๔๘๑๘-๒๐, ๐ ๒๕๕๓ ๘๖๘๘-๕ โทรสาร ๐ ๒๕๘๐ ๒๕๒๓

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗
พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
ISBN : 978-616-07-2605-9
ราคา ๖๘ บาท
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **พระพุทธศาสนา ๑** เล่มนี้ ได้เรียบเรียงขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๗ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑ พุทธประวัติ
- ๒ ศาสนิกชนตัวอย่าง
- ๓ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๔ สวดมนต์ แผ่เมตตา
- ๕ หน้าที่ชาวพุทธ
- ๖ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ๗ ศาสนพิธี

หนังสือเล่มนี้มีการปรับปรุงเนื้อหาและสอดแทรกความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน ส่งเสริมผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และคำถามพัฒนา กระบวนการคิด ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาใน หน่วยการเรียนรู้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งอำนวยความสะดวกต่อครูผู้สอน ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมาย ตามหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

โครงสร้างเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา ป. ๑

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

หน่วยการเรียนรู้	มฐ. ๑.๑				มฐ. ๑.๒		
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓
๑. พุทธประวัติ	✓	✓					
๒. ศาสนิกชนตัวอย่าง		✓					
๓. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา			✓				
๔. สวดมนต์ แผ่เมตตา				✓			
๕. หน้าที่ชาวพุทธ					✓	✓	
๖. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา							✓
๗. ศาสนพิธี							✓

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **พระพุทธศาสนา** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

● ทิวทัศน์

สิ่งที่กำหนดให้รู้ว่าผู้เรียนควรรู้อะไร และคุณลักษณะที่พึงเกิดขึ้นตามเป้าหมายของหลักสูตร

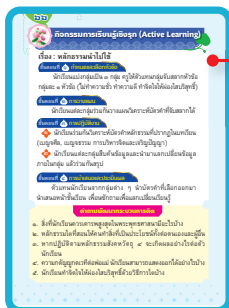
● สารการเรียนรู้

ขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ

● สรุปสาระสำคัญ

การสรุปสาระสำคัญท้ายหน่วย เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย

● กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และคำถามพัฒนาการคิด

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการฝึกให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และใช้คำถามพัฒนาการคิด ทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

● คำถามนำบทเรียน

คำถามกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นโดยใช้ภาพและคำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดวิเคราะห์ และหาคำตอบด้วยตนเอง

● กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ ย้ำทวนความรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

พุทธประวัติ

๑	พุทธประวัติ	๒
๒	พุทธสาวก	๑๕
๓	ชาดก	๒๑
	สรุปสาระสำคัญ	๓๑
	กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	
	เรื่อง : สำนวณพุทธประวัติ	๓๒
	คำถามพัฒนาการคิด	๓๓

หน่วย
การเรียนรู้ที่

๒

ศาสนิกชนตัวอย่าง

๓๕

- ๑ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ๓๕
- ๒ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ณ นคร) ๔๐
- สรุปลสาระสำคัญ ๔๕
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๔๕
 - เรื่อง : คุณธรรมนำชีวิต
- คำถามพัฒนากระบวนการคิด ๔๖

หน่วย
การเรียนรู้ที่

๓

หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา

๔๗

- ๑ พระรัตนตรัย ๔๘
- ๒ โอวาท ๓ ๕๐
- ๓ พุทธศาสนสุภาษิต ๖๒
- สรุปลสาระสำคัญ ๖๕
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๖๖
 - เรื่อง : หลักธรรมนำไปใช้
- คำถามพัฒนากระบวนการคิด ๖๖

หน่วย
การเรียนรู้ที่

๔

สวดมนต์ แผ่เมตตา

๖๗

- ๑ การสวดมนต์ แผ่เมตตา ๖๘
- ๒ ความหมายและประโยชน์ของสติ ๗๖
- สรุปลสาระสำคัญ ๘๒
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๘๓
 - เรื่อง : เด็กดีมีสติ
- คำถามพัฒนากระบวนการคิด ๘๓

หน่วย
การเรียนรู้ที่

๕

หน้าที่ชาวพุทธ

๘๔

- ๑ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัด ๘๕
- ๒ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ๘๘
- สรุปลสาระสำคัญ ๙๓
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๙๓
 - เรื่อง : สุ่มปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธ
- คำถามพัฒนากระบวนการคิด ๙๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๙๕

๑ วันมาฆบูชา (วันพระธรรม)

๒ วันวิสาขบูชา (วันพระพุทธ)

๓ วันอัฐมิบูชา

๔ วันอาสาฬหบูชา (วันพระสงฆ์)

สรุปสาระสำคัญ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เรื่อง : วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

คำถามพัฒนากระบวนการคิด

๙๖

๙๘

๙๙

๑๐๐

๑๐๓

๑๐๓

๑๐๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗

ศาสนพิธี

๑๐๕

๑ ศาสนพิธี

สรุปสาระสำคัญ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เรื่อง : การกราบพระรัตนตรัย

คำถามพัฒนากระบวนการคิด

๑๐๖

๑๑๑

๑๑๑

๑๑๑

บรรณานุกรม

๑๑๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

พุทธประวัติ

เป้าหมายการเรียนรู้ประจำหน่วยที่ ๑

เมื่อเรียนจบหน่วยนี้ นักเรียนจะมีความรู้ ความสามารถต่อไปนี้

ส ๑.๑ ป. ๑/๑

บอกพุทธประวัติหรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือโดยสังเขป

ส ๑.๑ ป. ๑/๒

ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด

แนวคิด

พุทธประวัติเป็นการศึกษาเรื่องราวของพระพุทธเจ้า ศาสดาของพระพุทธศาสนา ช่วยเสริมสร้างให้ชาวพุทธรู้ เข้าใจ เกิดศรัทธาเลื่อมใส ความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่า และนำพุทธจริยวัตรและจริยวัตรของพุทธสาวกมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

สาระการเรียนรู้

๑ พุทธประวัติ

๒ พุทธสาวก

๓ ชาดก

๒

คำถามนำบทเรียน

พุทธประวัติเป็นประวัติของใคร

๑ พุทธประวัติ

พุทธประวัติ คือ ประวัติของพระพุทธเจ้า ศาสดาของพระพุทธศาสนา ในชั้นนี้กำหนดให้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

พระพุทธเจ้า
ทรงมีพระนามเดิมว่า
“สิทธัตถะ”
แปลว่า ผู้สำเร็จ
สมหวังอย่างประสงค์

๓

พระองค์เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายา กษัตริย์เมืองกบิลพัสดุ์ ประสูติเมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ก่อน พ.ศ. ๘๐ ปี) ณ อุทยานลุมพินี (ปัจจุบันเรียกว่า “รุมมินเด” ตั้งอยู่ที่ประเทศเนปาล) ระหว่างพระราชมารดาเสด็จไปประสูติการที่เมืองเทวทหะ ที่เป็นบ้านเมืองเดิมตามประเพณีของอินเดียโบราณที่สตรีต้องกลับไปคลอดที่บ้านเดิมของตน

สถานที่ประสูติ
ในประเทศเนปาล

๔

❖ **หลังประสูติได้ ๓ วัน** อสิตดาบส หรือ
ภาพเทวิลดาบส เข้าถวายพระพร และได้ทำนาย
พระลักษณะของพระราชกุมารไว้ ๒ ประการ คือ

- ๑ หากอยู่ครองเรือนจะได้เป็น
พระราชผู้ยิ่งใหญ่
- ๒ หากออกผนวชจะได้ตรัสรู้เป็น
ศาสดาเอกของโลก

๕

❖ **หลังประสูติได้ ๕ วัน** พระเจ้าสุทโธทนะ

พระราชบิดาทรงให้จัดพิธีชานพระนามและทำนาย
พระลักษณะ โดยเชิญพราหมณ์จำนวน ๑๐๘ ท่าน
มาประกอบพิธีผลปรากฏว่า พราหมณ์ทั้งหมดพร้อมใจกัน
ถวายพระนามพระราชกุมารว่า “สิทธัตถะ” จากนั้น
ได้เชิญพราหมณ์จำนวน ๘ ท่าน ทำพิธีทำนาย
พระลักษณะ พราหมณ์ ๗ ท่านแรกทำนายไว้ ๒
ประการ (เหมือนอสิตดาบส) ส่วนพราหมณ์อีก ๑ ท่าน
ชื่อว่า “โกณฑัญญะ” ได้ทำนายพระลักษณะประการ
เดียวว่า “พระราชกุมารจะออกผนวช และจะได้ตรัสรู้
เป็นศาสดาเอกของโลก”

จะได้ตรัสรู้เป็น
ศาสดาเอกของโลก

๖

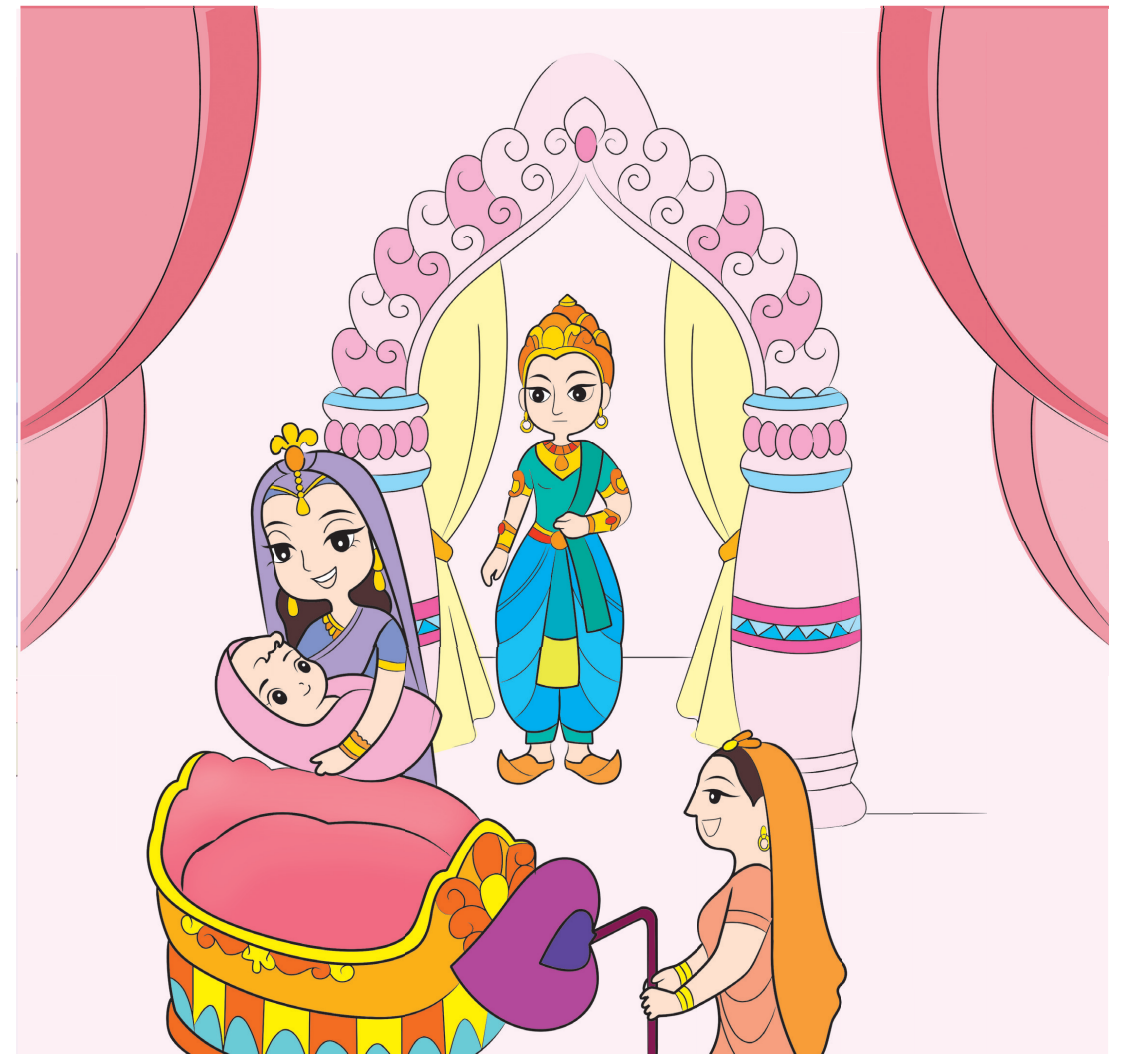
❖ **หลังประสูติได้ ๗ วัน** พระราชมารดา
สิ้นพระชนม์ พระราชบิดาได้มอบหมายให้พระนาง
มหาปชาบดีโคตมี พระชนินุชฎาคณี (น้องสาว) ของ
พระนางสิริมหามายารับอุปการะต่อมา

❖ **พระชนมายุได้ ๗ พรรษา** ทรงเข้ารับ
การศึกษาในสำนักของครูวิศวามิตร ทรงสำเร็จ
การศึกษาที่เรียกว่า “ศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ”

๗

❖ **พระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา** ทรงเข้าพิธี
อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา หรือพิมพา
มีพระราชโอรสพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า “ราहुล”
แปลว่า “บ่วง” หรือ “ห่วง”

❖ เทวทูต ๔

ในระหว่างเสด็จประพาส
พระนคร เจ้าชายสิทธัตถะได้ทอดพระเนตรเห็น
คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ที่เรียกว่า เทวทูต ๔
ทำให้พระองค์ทรงทราบถึงความจริงของชีวิตที่ทุกคน
ต้องประสบพบเจอ ทำให้พระองค์ทรงเบื่อหน่ายและ
มีดำริที่จะออกผนวช

❖ พระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา

เสด็จออกผนวช
เพื่อแสวงหาทางพ้นทุกข์ตามพระประสงค์ของ
พระองค์

ภายหลังเสด็จออกผนวช ทรงเข้ารับการศึกษาใน
สำนักอาจารย์อาฬารดาบส และอาจารย์อุททกดาบส
ตามลำดับ แต่ทรงค้นพบว่าวิชาในสำนักของอาจารย์
ทั้งสองยังไม่ช่วยให้พระองค์ค้นพบหนทางพ้นทุกข์ได้
ทรงลาอาจารย์ทั้งสองมาศึกษาปฏิบัติด้วยพระองค์เอง
โดยเริ่มจากการทำ “ทุกรกิริยา” (การกระทำที่ทำได้ยาก) ขึ้นสูงสุด ๓ วิธี คือ

เมื่อบำเพ็ญได้ระยะหนึ่งทรงค้นพบว่า ไม่ใช่
ทางพ้นทุกข์ ทรงเลิกแล้วหันมาบำเพ็ญเพียรทางจิต
(ทำสมาธิภาวนา)

ระหว่างที่ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา มีนักบวชกลุ่มหนึ่ง
เรียกว่า “**ปัญจวัคคีย์**” คอยดูแล แต่หลังจากที่
พระองค์ทรงเลิกบำเพ็ญ
ทุกรกิริยา ก็พากันหนี
จากไปอยู่ที่อิสิปตน
มฤคทายวัน เมืองพาราณสี
เพราะต่างเห็นว่าพระองค์
ไม่มีโอกาสได้ตรัสรู้

❀ พระชนมายุได้ ๓๕ พรรษา ทรงค้นพบ

ทางพ้นทุกข์ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ด้วยการบำเพ็ญ
สมาธิภาวนา ณ โคนต้นโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา
เมืองพาราณสี เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ก่อน พ.ศ.
๔๕ ปี)

